

BÁO CÁO CỦA PHÒNG THƯƠNG MẠI VÀ CÔNG NGHIỆP VIỆT NAM (“VCCI”) TẠI DIỄN ĐÀN DOANH NGHIỆP VIỆT NAM THƯỜNG NIÊN 2018

*Trình bày bởi
Ông Vũ Tiến Lộc
Chủ tịch*

CẦN TIẾP TỤC NHỮNG NỖ LỰC THỰC CHẤT ĐỂ CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG KINH DOANH VÀ PHÁT TRIỂN DOANH NGHIỆP

Tạo lập một môi trường kinh doanh ổn định, vững chắc và khuyến khích tinh thần doanh nghiệp là chủ trương quan trọng mà Chính phủ Việt Nam đang nỗ lực thực hiện. Liên tục trong 5 năm trở lại đây, Chính phủ đã ban hành loạt Nghị quyết 19/NQ-CP về cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia và Nghị quyết 35/NQ-CP năm 2016 về hỗ trợ và phát triển doanh nghiệp đến năm 2020, trong đó giao nhiều nhiệm vụ cho các cơ quan nhà nước và chính quyền địa phương trong việc cải thiện môi trường kinh doanh và hỗ trợ các doanh nghiệp.

Sự chỉ đạo sát sao của Chính phủ với các bộ, ngành và địa phương về cắt giảm điều kiện đầu tư, kinh doanh, cải cách kiểm tra chuyên ngành và đơn giản hoá thủ tục hành chính đã được các doanh nghiệp ghi nhận. Nhìn chung, các doanh nghiệp qua khảo sát của VCCI thời gian qua đều nhận thấy môi trường đầu tư kinh doanh đang chuyển biến mạnh mẽ. Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam thực hiện một báo cáo ghi nhận đánh giá của cộng đồng doanh nghiệp về việc các bộ ngành, địa phương thực hiện nhiệm vụ Chính phủ giao trong các Nghị quyết 19 và 35, với một số nét chính như sau¹:

- Trong các lĩnh vực của Nghị quyết 19, thành lập doanh nghiệp và tiếp cận điện năng là hai lĩnh vực được doanh nghiệp ghi nhận có nhiều chuyển biến nhất. Ngược lại, các lĩnh vực phá sản doanh nghiệp, bảo vệ nhà đầu tư và thủ tục xuất nhập khẩu được đánh giá chuyển biến chậm hơn;
- Việc cắt giảm điều kiện kinh doanh có nhiều tín hiệu tích cực. Song, điều tra năm 2017 cho thấy, vẫn có 58% doanh nghiệp phải xin Giấy phép kinh doanh có điều kiện, và 42% doanh nghiệp trong số đó cho biết họ gặp khó khăn khi xin giấy phép;
- Việc cải cách kiểm tra chuyên ngành có một số tiến bộ. Điểm sáng lớn nhất là Nghị định 15/2018/NĐ-CP thay thế Nghị định 38/2012/NĐ-CP về hướng dẫn Luật an toàn thực phẩm;
- Thủ tục đăng ký kinh doanh có nhiều chuyển biến tích cực, hiện có 13% doanh nghiệp thực hiện trực tuyến;
- Thủ tục cấp giấy phép xây dựng đã bước đầu liên thông với thủ tục phòng cháy chữa cháy, nhưng mức độ liên thông vẫn cần được cải thiện;

¹ Toàn văn báo cáo được đăng tải trên trang thông tin điện tử của VCCI tại địa chỉ: <http://vibonline.com.vn/chuyen-muc/an-pham>

- Tiếp cận điện năng được doanh nghiệp đánh giá rất tốt, bao gồm cả thủ tục đấu nối điện và độ ổn định điện;
- Việc nộp thuế của doanh nghiệp đạt thuận lợi hơn rất nhiều, chủ yếu do ứng dụng công nghệ thông tin. Tuy nhiên, tình trạng quy định pháp luật thuế gây ra cách hiểu không thống nhất giữa doanh nghiệp và cơ quan thuế vẫn còn nhiều;
- Thủ tục đăng ký bất động sản mặc dù có sự cải thiện, nhưng mang tính đơn lẻ, chưa có sự liên kết, phối hợp với thủ tục về xây dựng, công chứng, nộp thuế;
- Cải cách tư pháp đạt bước tiến trong việc công khai các bản án và công bố án lệ, nhưng chậm trong việc triển khai thủ tục rút gọn và toà án điện tử. Tỷ lệ doanh nghiệp sẵn sàng khởi kiện có xu hướng giảm, với lý do chính là thời gian kéo dài. Các doanh nghiệp đã từng kiện tụng có xu hướng sử dụng các biện pháp giải quyết tranh chấp không chính thức cao hơn so với doanh nghiệp chưa từng kiện tụng;
- Cải cách thủ tục hành chính tại nhiều địa phương có tiến bộ, song việc triển khai thủ tục trực tuyến vẫn chậm và có nhiều trục trặc. Cơ chế một cửa đang phát huy hiệu quả tốt ở nhiều địa phương;
- Các tỉnh, thành phố triển khai xây dựng và công bố Bộ chỉ số đánh giá năng lực điều hành cấp sở, ban, ngành và địa phương (DDCI), doanh nghiệp đánh giá cấp sở ngành huyện, mang lại hiệu quả rõ rệt trong việc cải thiện chất lượng điều hành;
- Các tỉnh, thành phố đều đã có cổng thông tin điện tử, song một số thông tin cần thiết và có ích cho doanh nghiệp như quy hoạch, kế hoạch của địa phương, các dự án đầu tư ít khi được đăng tải;
- Công tác tổ chức đối thoại giữa chính quyền tỉnh và doanh nghiệp được phát huy tốt. Trong khi đó, cơ chế tiếp nhận và phản hồi ý kiến qua email và điện thoại đường dây nóng lại chưa phát huy hiệu quả, đặc biệt là đối với doanh nghiệp nhỏ và vừa. Mô hình cà phê doanh nhân được nhiều doanh nghiệp hoan nghênh;
- Các tỉnh đều có hoạt động xúc tiến đầu tư, thương mại, du lịch, và tập huấn, đào tạo doanh nghiệp. Tuy nhiên, các hoạt động này do chính quyền tổ chức có hiệu quả thấp hơn so với khi được thực hiện bởi các hiệp hội doanh nghiệp hoặc tổ chức tư nhân;
- Cơ sở hạ tầng đã được cải thiện thời gian qua. Doanh nghiệp hài lòng về chất lượng các dịch vụ cơ sở hạ tầng khá cao như điện thoại (78%), điện lực (74%), nước sạch (67%), internet (62%), khu công nghiệp (46%), giao thông (41%);
- Công tác thanh kiểm tra có sự chuyển biến tích cực, tỷ lệ doanh nghiệp bị thanh kiểm tra từ 2 lần trở lên năm 2016 là 48%, năm 2017 giảm còn 40%. Trong số các doanh nghiệp này, tỷ lệ cho biết có sự trùng lặp về nội dung giữa các cuộc thanh kiểm tra là 26% năm 2016, giảm còn 13% năm 2017;
- Việc ứng dụng quản lý rủi ro mới chỉ được thực hiện trong lĩnh vực thuế và hải quan, các lĩnh vực khác mới trong giai đoạn tìm hiểu.

Rõ ràng, các bộ ngành và địa phương cần có những cải cách thực chất và đồng đều hơn, nhằm tạo lập được môi trường kinh doanh thuận lợi cho cộng đồng kinh doanh. Dưới đây là một số kiến nghị nhằm thúc đẩy cải thiện môi trường kinh doanh và hỗ trợ doanh nghiệp:

Về cắt giảm điều kiện đầu tư kinh doanh và kiểm tra chuyên ngành: Trong quá trình cắt giảm hiện đang nảy sinh vấn đề chưa thống nhất về tiêu chí xác định quy định nào cắt bỏ hay giữ lại. Ví dụ, có Nghị định bỏ các điều kiện kinh doanh yêu cầu kinh nghiệm hoặc bằng cấp của nhân lực, nhưng lại có Nghị định khác vẫn duy trì. Một ví dụ khác là có nơi sử dụng tiêu chí về lịch sử tuân thủ của một loại hàng hoá để giữ lại/loại bỏ trong danh mục hàng hoá kiểm tra chuyên ngành, trong khi nơi khác lại không sử dụng biện pháp này. Do đó, *cần sớm có thống nhất về tiêu chuẩn đưa ra các quy định gia nhập ngành để bảo đảm tính thống nhất và thuận tiện trong quá trình rà soát.*

Cải cách thủ tục hành chính: Cần nghiên cứu các phương án liên thông tối đa các thủ tục hành chính thuộc thẩm quyền của nhiều cơ quan khác nhau. Theo đó, doanh nghiệp chỉ cần nộp hồ sơ tại một cơ quan rồi cơ quan đó chuyển hồ sơ cho các cơ quan khác. Cho phép doanh nghiệp làm nhiều thủ tục đồng thời, hạn chế tối đa việc phải xong thủ tục này mới được làm thủ tục khác. Các địa phương, thậm chí các bộ, cần sớm thực hiện mô hình trung tâm hành chính công một cửa, tăng cường cơ chế giám sát, theo dõi, đánh giá cán bộ tiếp nhận và xử lý thủ tục hành chính.

Về tổ chức đối thoại: Công tác tổ chức đối thoại cần giao cho các hiệp hội doanh nghiệp chuẩn bị về mặt nội dung cũng như mời doanh nghiệp đến tham dự đối thoại. Cần nghiên cứu để có cơ chế giải quyết vướng mắc của doanh nghiệp một cách hiệu quả hơn, như cần có một cơ quan, tổ chức độc lập khách quan giám sát quá trình giải quyết, đồng thời cần có đánh giá công khai kết quả giải quyết vướng mắc từ các doanh nghiệp.

Về thanh kiểm tra: Các tỉnh cần triệt để giao nhiệm vụ cho cơ quan thanh tra tỉnh trong việc làm đầu mối kiểm soát các hoạt động thanh kiểm tra doanh nghiệp trong tỉnh, kể cả các cuộc thanh kiểm tra của cơ quan trung ương. Theo đó, mọi cuộc thanh tra theo kế hoạch phải được thông báo trước cho cơ quan thanh tra tỉnh để sắp xếp và bố trí nhằm đạt 3 mục tiêu: (1) giảm số lần và thời gian thanh tra; (2) không thanh kiểm tra trùng lặp; (3) tăng tối đa số đoàn liên ngành, thay vì mỗi đơn vị tiến hành riêng lẻ. Áp dụng nguyên tắc quản lý rủi ro cũng cần phải trở thành một mũi đột phá trong việc cải cách môi trường kinh doanh. Đây cần phải được coi là nhiệm vụ trọng tâm của các bộ ngành, chứ không thể chỉ dừng lại ở giai đoạn nghiên cứu, cân nhắc áp dụng như hiện nay.

Về minh bạch thông tin: Các bộ, ngành và địa phương cần tiếp tục tăng cường công khai minh bạch thông tin trên website cơ quan chính quyền, đặc biệt là việc đăng tải đầy đủ các thông tin như các quy hoạch, kế hoạch phát triển của địa phương, các dự án đầu tư công, đấu thầu, các dự án kêu gọi đầu tư, các dự án đối tác công tư. Những thông tin về phản hồi, đánh giá, phản ánh vướng mắc kiến nghị, khiếu nại của doanh nghiệp cũng cần được chú ý đăng tải, ví dụ như đánh giá mức độ hài lòng của người dân và doanh nghiệp về các thủ tục hành chính của địa phương. Ngoài ra, danh sách các đối tượng bị thanh kiểm tra theo kế hoạch cũng cần được đăng tải trên website của các cơ quan nhà nước.

Về cải cách tư pháp: Hiện nay, nhiều doanh nghiệp đánh giá rằng tốc độ cải cách tư pháp chậm hơn so với tốc độ cải cách hành chính. Cải cách trong phạm vi quản lý của Toà án đã có nhiều bước tiến, song giai đoạn thi hành án vẫn chưa được chú trọng. Thời gian tới, cần tiếp tục các biện pháp cải cách tư pháp, đặc biệt là triển khai các biện pháp đã được đề ra như thủ tục rút gọn trong tố tụng dân sự, toà án điện tử và chuẩn hoá tiêu chí nhận đơn, thụ lý đơn khởi kiện. Lĩnh vực thi hành án dân sự cũng cần đặt ra những chỉ tiêu rõ ràng hơn như thời gian thi hành án trung bình, tỷ lệ án thi hành thành công trên tổng số đơn thi hành án.

Những kiến nghị này được rút ra từ kết quả nghiên cứu của Báo cáo Thực hiện Nghị quyết 19 và Nghị quyết 35 về cải thiện môi trường kinh doanh và phát triển doanh nghiệp: Góc nhìn từ doanh nghiệp do VCCI thực hiện, với sự hỗ trợ của AusAid, trong Chương trình “Australia hỗ trợ cải cách kinh tế Việt Nam” (Aus4Reform), một chương trình giữa Chính phủ Australia và Chính phủ Việt Nam do Bộ Ngoại giao và Thương mại Australia (DFAT) tài trợ nhằm mục tiêu hỗ trợ các cơ quan Việt Nam đạt được các mục tiêu của Đề án tái cơ cấu kinh tế của Chính phủ Việt Nam.